

Pojavnost depresije, anksioznosti i fobija u studentskoj populaciji Medicinskog i Pravnog fakulteta u Osijeku

/ Prevalence of depression, anxiety and phobias in the student population of the Medical Faculty and Faculty of Law in Osijek

Vedran Lenz, Mario Vinković¹, Dunja Degmečić

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Medicinski fakultet i ¹Pravni fakultet, Osijek, Hrvatska

/ J. J. Strossmayer University in Osijek, Medical Faculty and ¹Faculty of Law, Osijek, Croatia

Važnost proučavanja mentalnog zdravlja studenata velika je s obzirom na specifične psihosocijalne karakteristike te populacije i brojne vanjske čimbenike koji imaju utjecaj na kvalitetu života ove skupine ljudi. Svrha istraživanja ove presječne studije bila je ispitati prevalenciju depresije, anksioznosti i fobija među osječkim studentima Medicinskoga i Pravnoga fakulteta, utvrditi postoje li razlike navedenih psihičkih poteškoća s obzirom na vrstu studija, ponavljanje studijskih godina i spol. Sveukupni broj ispitanih studenata bio je 200, od kojih je 100 s Medicinskoga fakulteta, a 100 s Pravnoga. Podatci su prikupljeni pomoću anonimnoga anketnoga upitnika koji se sastojao od: socio-demografskog upitnika, Beckovog samoocjenskog upitnika za depresiju i anksioznost te upitnika o strahu. Na temelju dobivenih rezultata utvrđena je 2,6 puta veća pojavnost depresije, anksioznosti i fobija, nego u općoj populaciji, veća pojavnost anksioznosti te straha od krvi i ozljede kod studenata prava, zatim veća pojavnost anksioznosti i depresije ponavljača koji su pali dva ili više puta te veća pojavnost straha od krvi i ozljede u muškoj populaciji ispitanika.

/ The importance of researching the mental health of students is high due to the specific psychosocial characteristics of this population and the numerous external factors that have an impact on the quality of life among this group. The research goals of this cross-sectional study were to determine the prevalence of depression, anxiety and phobia among a group of students of the Medical Faculty and the Faculty of Law in Osijek, to determine the relationship with respect to these disorders regarding the two faculties, academic failure among the repeaters and gender structure. The overall number of students was 200, of which 100 were from the Faculty of Medicine and 100 from the Faculty of Law. Data were collected using an anonymous questionnaire which included: a socio-demographic questionnaire, Beck's Depression and Anxiety Inventories and the Fear Questionnaire. According to the results, it was established that the incidence of depression, anxiety and phobias is 2.6 times higher than the general population average. Furthermore, it was concluded that law students have a higher incidence of anxiety and blood-injection-injury phobia, that students who repeated academic years twice or more times have a higher incidence of anxiety and depression and that there is a statistically significant difference in the category of blood-injection-injury phobia among men compared to women.

ADRESA ZA DOPISIVANJE:

Izv. prof. dr. sc. Dunja Degmečić, dr. med.
Sveučilište J. J. Strossmayera Osijek
Medicinski fakultet Osijek
Ul. cara Hadrijana 10
31 000 Osijek, Hrvatska
E-pošta: ddegmecic@gmail.com

KLJUČNE RIJEČI / KEY WORDS

anksioznost / *anxiety*
depresija / *depression*
fobični poremećaji / *phobic disorders*
studenti / *students*

Stres tijekom edukacije može dovesti do mentalne destabilizacije te ima negativan učinak na kognitivnu funkciju i učenje. Visoke stope psihološke bolesti studenata poput anksioznih i depresivnih simptoma uočene su u nekoliko studija koje su provedene u različitim zapadnim zemljama te diljem svijeta (1-3). Psihičke bolesti najčešće se prvi put pojavljuju do 24. godine života te su stoga studenti posebno ranjiva skupina (4).

Uz biološko i psihološko sazrijevanje, studenti se dolaskom na visoko učilište suočavaju s nizom novih životnih izazova koji se mogu doživjeti kao izrazito stresni. Ulazak u novu životnu ulogu uključuje i svladavanje cijeloga niza novih vještina, od građenja odnosa s osobama iz strane društvene okoline, započinjanja dubljih partnerskih odnosa, stjecanja praktičnih vještina vezanih uz ekonomiziranje resursima, do stjecanja novih složenih kognitivnih vještina vezanih uz svladavanje akademskih obveza (5). Sve to može biti okidač za pojavu psihičkih tegoba čije neprepoznavanje može dovesti do akademskog neuspjeha i nepovoljno se odraziti na socijalne odnose (6).

Depresivni je poremećaj najčešći od svih psihijatrijskih poremećaja općenito (7). Rizik obolijevanja od depresije za žene je 10 % do 25 %, a za muškarce 5 % do 12 % (8). Etničke i geografske razlike učestalosti depresije su velike (7). Zamijećeno je da ne postoji povezanost između pojave depresije i socio-ekonomskih uvjeta, premda je uočeno da se depresija javlja učestalije u seoskim, nego u gradskim područjima (9).

Generalizirani anksiozni poremećaj najčešći je oblik straha koji isto tako pripada među najčešće psihičke poremećaje. Prevalencija se procjenjuje najčešće na oko 3 %, a tijekom života na 5 %. U općoj populaciji češće je zastupljen u žena (55-60 % osoba s GAP-om su žene). Početak bolesti je uglavnom postupan (10).

Specifične fobije su najčešće, a prevalencija se kreće od 4 % do 15 % kod muškaraca te 9 % do 26 % kod žena (11).

Učestalost agorafobije kreće se od 0,6 % do 1,6 % u općoj populaciji. Ovaj poremećaj dva puta je češći u žena. Većina osoba s agorafobijom razvije simptome između 15. i 30. godine života, a navedeni poremećaj češće se pojavljuje u nekim obiteljima u kojima članovi pate i od drugih anksioznih poremećaja ili zloupotrebe alkohola (12).

Životna prevalencija socijalne fobije kreće se od 10 % do 13 %. U općoj je populaciji češća u žena, dok među psihijatrijskim bolesnicima nema spolnih razlika. Postoji obiteljska sklonost pojavljivanju ovog poremećaja češće nego kod ostalih anksioznih poremećaja (13).

Dosadašnji nalazi o depresiji i anksioznosti u studentskoj populaciji ukazuju u prilog njihovoj visokoj prevalenciji. Anksioznost je najučestaliji psihički poremećaj koji zahvaća otprilike 12 % studentske populacije, dok depresivni poremećaj obuhvaća 7-9 % iste populacije.

Bitna pitanja koja još uvijek čekaju odgovor jesu: 1) do koje mjere su problemi mentalnog zdravlja studenata prolazni (oni povezani s promjenama u razvoju i privremenim stresorima uzrokovanim studentskim životom), a do koje mjere su trajni, 2) u kojem opsegu studenti s mentalnim poremećajima imaju razvijenu percepciju o potrebi za pomoći te koliko ih uistinu potraži stručnu pomoć, i 3) do koje mjere percipirana potreba za stručnom pomoći utječe na longitudinalni razvoj poremećaja (2,3).

Prema podacima nacionalnoga izvješća istraživanja EUROSTUDENT za Hrvatsku iz 2011. g. na realiziranom uzorku od 4664 studenata ih 15 % navodi da ima neku zdravstvenu teškoću ili teškoće koje negativno utječu na tijek njihovog studija od čega ih je 26 % vezano za kategoriju psihičkih poremećaja. Od studenata koji su iskazali da se tijekom studija susreću s teškoćama, 43 % smatra kako se uopće ne vodi

računa o njihovim problemima. S druge strane, samo mali broj studenata s teškoćama, 4 % navodi kako se o njihovim problemima izrazito vodi računa (14).

Relevantnost ovog istraživanja velika je s obzirom na spoznaje da mentalno zdravlje studenata utječe na pohađanje studija te smanjuje vjerojatnost uspješnog završetka studija (14,15).

Ovim istraživanjem želi se steći bolji uvid u mentalno zdravlje studenata medicinskog i nemedicinskog usmjerenja studija u Osijeku te tako dobiti reprezentativni uzorak koji je primjenjiv na razini studentske populacije u Hrvatskoj. Stoga su u ispitivanje uključeni studenti Medicinskog i Pravnog fakulteta u Osijeku.

CILJEVI

Ovaj istraživački rad ima cilj ispitati pojavnost depresije, anksioznosti i fobija među osječkim studentima Medicinskoga i Pravnoga fakulteta. Specifični ciljevi ovog istraživanja su:

- utvrditi postoje li razlike u pojavnosti navedenih psihičkih poteškoća u studentskim populacijama Medicinskog i Pravnog fakulteta,
- ispitati pojavnost depresije, anksioznosti i fobija kod studenata koji su pali jednu ili više godina,
- ispitati pojavnost navedenih psihičkih poremećaja s obzirom na spolnu strukturu ispitanika u studiji.

Pretpostavlja se da bi studenti Pravnog fakulteta mogli imati značajno veću pojavnost straha od krvi i ozljede u odnosu na studente Medicinskog fakulteta. U studenata koji su ponavljajući pretpostavlja se da postoji značajno veća pojavnost depresije, anksioznosti i socijalne fobije u odnosu na studente koji nisu ponavljajući. U razmatranju spolne strukture studenata, s obzirom na epidemiološke podat-

ke, pretpostavka je da su pojavnost depresije, anksioznosti i specifičnih fobija značajno veće u studenata ženskog spola.

METODE

Ustroj studije

Istraživanje je provedeno kao presječna (engl. *cross-sectional*) studija.

Ispitanici

Istraživanje se provodilo na studentima 1., 2., 3., 4. i 5. godine integriranih preddiplomskih i diplomskih sveučilišnih studija medicine i prava, na Medicinskom i Pravnom fakultetu u Osijeku. Sveukupan broj studenata bio je dvjesto (N = 200) od čega ih je sto (N = 100) bilo s Medicinskoga fakulteta, a sto (N = 100) s Pravnoga fakulteta. Ispitanici su uzorkovani metodom slučajnog uzorka (engl. *random sample*) u razdoblju od 20. travnja do 8. svibnja 2015. godine. Kriterij za uključivanje ispitanika u studiju bila je redovnost studiranja na Medicinskom i Pravnom fakultetu u Osijeku. Randomizacijski postupak obavljen je nasumičnim odabirom uzorka sa svake od prvih pet godina studija medicine te sa svih godina studija prava. Ispitanici unutar svake studijske godine odabrani su slučajnim izborom u najužem smislu te riječi.

Upitnici

Podatci su prikupljeni pomoću anonimnoga anketnoga upitnika koji sačinjavaju:

- a) Sociodemografski upitnik,
- b) Beckov samoocjenski upitnik za depresiju (*Beck Depression Inventory*),
- c) Beckov samoocjenski upitnik za anksioznost (*Beck Anxiety Inventory*),
- d) Upitnik o strahu (*Fear Questionnaire - Brief standard self-rating for phobic patients*).

Varijable koje se analiziraju unutar socio-demografskog upitnika su spol, dob i ponavljanje studijske godine.

Beckovi upitnici za depresiju i anksioznost autora Aaron T. Becka standardizirani su samoocjenski upitnici s mogućnošću višestrukog izbora od kojih svaki sadržava po 21 pitanje. Pitanja su vezana za depresivne i anksiozne simptome, a na temelju ispitanikovih odgovora i konačnog rezultata ispitanik se klasificira u određenu kategoriju temeljenu na stupnju intenziteta depresije i anksioznosti (16-19).

Upitnik o strahu autora I. M. Marksa i A. M. Mathewsa posebno je strukturirani upitnik koji se sastoji od 18 pitanja u kojima ispitanik rangira svoje fobije intervalnom ljestvicom od 0 do 8 na temelju razine izbjegavanja te na kraju istom ljestvicom ocjenjuje stanje svojih fobičnih simptoma. Varijable koje se analiziraju unutar upitnika o strahu su: agorafobija, strah od krvi i ozljede te socijalna fobija. Svaku od varijabli čini set od pet pitanja čiji zbroj daje ukupni rezultat pojedine varijable (20).

REZULTATI

Statističke metode

Kategorijski podatci predstavljani su apsolutnim i relativnim frekvencijama. Numerički podatci opisani su aritmetičkom sredinom i standardnom devijacijom u slučajevima normalne distribucije, a u slučajevima odstupanja od normalne distribucije medijanom i granicama interkvartilnog raspršenja. Normalnost raspodjele numeričkih varijabli testirana je Kolmogorov-Smirnovljevim testom. Odnosi među podatcima prevalencija depresije, anksioznosti i fobija (agorafobije, straha od krvi i ozljeda i socijalne fobije) u uzorcima populacija Medicinskog i Pravnog fakulteta ispitivani su χ^2 -testom te Fisherovim egzaktnim testom u slučajevima izrazito male očekivane frekvencije.

Navedene varijable pretvorene su iz numeričkih u kategoričke na temelju konačnoga rezultata za svaki pokazatelj koji je ukazivao prelazi li ispitanik standardizirani bodovni prag prema kojemu ga se može okarakterizirati pozitivnim ili negativnim faktorom unutar varijable depresije, anksioznosti i specifičnih fobija, tj. pripada li ispitanik u skupinu depresivnog, anksioznog odnosno fobičnog poremećaja. Na ovaj je način izračunata i sama prevalencija. Nadalje, konačni rezultati navedenih varijabli (depresije, anksioznosti i fobija) uspoređivani su s pokazateljem iz socio-demografskog upitnika vezanoga za ponavljanje studijske godine. Također, ispitivao se i odnos varijable spola (koja je kategorijska varijabla) s već spomenutim varijablama depresije, anksioznosti i fobija (agorafobije, straha od krvi i ozljede i socijalne fobije) koje su i u ovim slučajevima predstavljene u numeričkom obliku. Navedeni su pokazatelji ispitivani χ^2 -testom.

Za statističku analizu korišteni su programi *Microsoft Excel 2007* (inačica 12,0, Microsoft, Redmond, WA, SAD) i statistički program *SPSS* (inačica 16,0, SPSS Inc., Chicago, IL, SAD). Sve su P vrijednosti dvostrane. Razina značajnosti postavljena je na $\alpha = 0,05$.

Demografske osobine ispitanika

Srednja dob ispitanika bila je 22 godine s interkvartilnim raspršenjem od 20 do 23 godine, od čega je 67 (33,5 %) ispitanika bilo muškoga, a 133 (66,5 %) ženskoga spola. Broj ponavljača bio je 67 (33,5 %) s time da ih je na Medicinskom fakultetu bilo 26 (38,8 %), a na Pravnom fakultetu 41 (61,2 %).

Prevalencija depresije, anksioznosti i fobija među ispitanicima

Ispitanici su podijeljeni u skupine depresivnih, anksioznih i fobičnih na temelju konačnog bodovnog praga koji je bilo potrebno prijeći kako

bi ispitanik bio svrstan u jednu od navedenih skupina. Bodovni pragovi Beckovih samoočjenskih upitnika bili su: 14 i više bodova za skupinu depresije te 10 i više bodova za skupinu anksioznosti. Bodovni pragovi Upitnika o strahu bili su 10 i više bodova za skupine agorafobije, straha od krvi i ozljede te socijalne fobije. Navedeni upitnici dizajnirani su kao testovi probira (engl. *screening*) stoga su dobiveni rezultati potencijalni faktori rizika za nastanak navedenih psihičkih poremećaja te sami po sebi ne moraju biti dovoljni za postavljanje psihijatrijske dijagnoze osim u slučajevima potrebe za brzom dijagnostikom. Od ukupnoga broja svih ispitanika, 33 (16,5 %) postiglo je bodovni prag na temelju kojeg bi ih se moglo okarakterizirati depresivnima, a 84 (42 %) ispitanika su anksiozni. Fobični pokazatelji koji su analizirani bili su agorafobija, strah od krvi i ozljede te socijalna fobija. Od ukupnoga broja svih ispitanika, 13 ih nije ispunilo upitnik o strahu. Od 187 ispitanika koji su popunili upitnik o strahu, 14 (7,5 %) ispitanika kategorizirano je temeljem postignutog bodovnog praga na agorafobične, zatim 53 (28,3 %) imaju strah od krvi i ozljede, a 45 (24,1 %) imaju socijalnu fobiju. S obzirom na prevalenciju navedenih

varijabli unutar skupina Medicinskog i Pravnog fakulteta uočava se da je na Medicinskom fakultetu od ukupnoga broja ispitanika (100) depresivno 13 (13 %), a 32 (32 %) ih je anksiozno. S obzirom na fobije, od ukupnog broja ispitanika koji su ispunili upitnik o strahu (99), 5 (5,1 %) ispitanika imaju agorafobiju, 16 (16,2 %) imaju strah od krvi i ozljede te 23 (23,2 %) imaju socijalnu fobiju. Na Pravnom fakultetu od ukupnoga broja ispitanika (100) depresivno ih je 20 (20 %), a 52 (52 %) ih je anksiozno. S obzirom na fobije, od ukupnoga broja ispitanika koji su ispunili upitnik o strahu (88), 9 (10,2 %) ispitanika ima agorafobiju, 37 (42 %) ih ima strah od krvi i ozljede, a 22 (25 %) imaju socijalnu fobiju. Postoji statistički značajna razlika u prevalenciji anksioznosti među ispitanicima Medicinskog i Pravnog fakulteta, dok za prevalenciju depresije ne postoji (tablica 1).

Uspoređujući fobije u dvije promatrane skupine (Medicinski i Pravni fakultet), nema statistički značajne razlike u agorafobiji i socijalnoj fobiji između skupina. S obzirom na strah od krvi i ozljede postoji statistički značajna razlika između navedene dvije promatrane skupine (tablica 2).

TABLICA 1. Prevalencija depresije i anksioznosti u skupini ispitanika Medicinskoga i Pravnog fakulteta.

	Medicinski fakultet	Pravni fakultet	Ukupno	p*	vrijednost χ^2 -testa
Depresija	13 (13 %)	20 (20 %)	33 (16,5 %)	0,182	1,778
Anksioznost	32 (32 %)	52 (52 %)	84 (42 %)	0,004	8,210

* χ^2 test

TABLICA 2. Prevalencija fobija u skupini ispitanika Medicinskoga i Pravnog fakulteta.

	Medicinski fakultet	Pravni fakultet	Ukupno	p*	vrijednost χ^2 -testa
Agorafobija	5 (5,1 %)	9 (10,2 %)	14 (7,5 %)	0,179	1,803
Strah od krvi i ozljede	16 (16,2 %)	37 (42 %)	53 (28,3 %)	0,001	15,369
Socijalna fobija	23 (23,2 %)	22 (25 %)	45 (24,1 %)	0,778	0,080

* χ^2 test

Uspoređujući prevalenciju depresije (χ^2 -test=0,616, $p=0,432$), anksioznosti (χ^2 -test=4,336, $p=0,048$) i fobija (agorafobija – Fisherov egzaktan test=2,551, $p=0,146$; strah od krvi i ozljede - χ^2 -test=0,406, $p=0,608$; socijalna fobija - χ^2 -test=0,176, $p=0,721$) kod sveukupnog broja ispitanika koji nisu ponavljači s onima koji su ponavljači, uočava se statistički značajna razlika u prevalenciji anksioznosti dok kod ostalih psihičkih poremećaja nema statistički značajne razlike između tih dviju

skupina. Kada usporedimo skupinu ispitanika koji nisu ponavljači sa skupinom ispitanika koja je ponavljala studijske godine dva ili više puta nailazimo na statistički značajne razlike s obzirom na prevalenciju depresije i anksioznosti (tablica 3).

Uspoređujući pojavnost depresije, anksioznosti i fobija s obzirom na spolnu strukturu svih ispitanika nije potvrđena statistički značajna razlika između muškaraca i žena osim u kategoriji straha od krvi i ozljede (tablica 4).

TABLICA 3. Prevalencija depresije i anksioznosti u skupini ispitanika koji nisu ponavljači i onih koji su ponavljali studijske godine dva ili više puta.

	Nisu ponavljači	Ponavljali studijske godine dva ili više puta	Ukupno	p	Vrijednost Fisherovog testa	Vrijednost χ^2 -testa
Depresija	20 (15 %)	8 (34,8 %)	28 (17,9 %)	0,036*	5,191	
Anksioznost	49 (36,8 %)	15 (65,2 %)	64 (41 %)	0,011†		6,526

*Fisherov egzaktan test, † χ^2 test

TABLICA 4. Prevalencija depresije, anksioznosti i fobija s obzirom na spolnu strukturu ispitanika.

	Muškarci	Žene	Ukupno	p*	Vrijednost χ^2 -testa
Depresija	10 (14,9 %)	23 (17,3 %)	33 (16,5 %)	0,670	0,181
Anksioznost	25 (37,3 %)	59 (44,4 %)	84 (42 %)	0,341	0,908
Agorafobija	5 (8,2 %)	9 (7,1 %)	14 (7,5 %)	0,797	0,066
Strah od krvi i ozljede	24 (39,3 %)	29 (23 %)	53 (28,3 %)	0,020	5,396
Socijalna fobija	11 (18 %)	34 (27 %)	45 (24,1 %)	0,179	1,802

* χ^2 test

RASPRAVA

U ovom radu se ispitala prevalencija depresije, anksioznosti i fobija (agorafobije, straha od krvi i ozljede, socijalne fobije) u studentskoj populaciji Medicinskog i Pravnog fakulteta u Osijeku. Istraživanje je obuhvatilo uspoređivanje međusobnih odnosa navedenih prevalencija među skupinama ispitanika na Medicinskom i Pravnom fakultetu, ispitivanje poveza-

nosti ponavljanja studijske godine s navedenim prevalencijama te uspoređivanje spolne strukture ispitanika s već spomenutom pojavnosti depresije, anksioznosti i fobija. Prevalencija depresije u ovom istraživanju na ukupnom broju ispitanika Medicinskog i Pravnog fakulteta u Osijeku je 2,5 puta veća u odnosu na opću populaciju, dok je prevalencija anksioznosti veća 2,8 puta. Podatke o pojavnosti navedenih psihičkih poremećaja u općoj po-

pulaciji objavila je Svjetska zdravstvena organizacija (21). Prema sveukupnom broju ispitanika pojavnost fobija generalno je veća za 2,6 puta na uzorku studentske populacije ovoga istraživanja u odnosu na opću populaciju (22). Ovi rezultati potvrđuju hipotezu istraživanja u kojoj se pretpostavilo da su pojavnost depresije, anksioznosti i fobija učestale u studentskoj populaciji Medicinskog i Pravnog fakulteta u Osijeku te ukazuju na psihičku ranjivost i ugroženost studenata koji se u procesu studiranja susreću s novim životnim izazovima i zadacima. Također, ovi rezultati zahtijevaju pozornost struke koja bi trebala ukazati na potrebe provođenja programa psihološke potpore i savjetovanja. Podatci nacionalnog istraživanja u Sjedinjenim Američkim Državama koje je provelo Nacionalno udruženje za mentalne bolesti nad 765 studenata, od kojih svaki ima dijagnozu psihičkog poremećaja, pokazali su da se više od 62 % studenata koji su odustali od studiranja ispisalo upravo zbog same mentalne bolesti od koje pate (23). U skladu s ovim podacima posebna pozornost trebala bi se obratiti detekciji, pristupu i terapiji kako depresivnih i anksioznih, tako i ostalih psihičkih poremećaja s obzirom na umanjenu radnu sposobnost i stigmatizaciju s kojom su ovi studenti suočeni u svojoj okolini. Zbog navedene stigmatizacije, straha od gubitka akademskog kredibiliteta i osjećaja srama, takve osobe često ne priznaju svoje probleme, zataškavaju ih, ne sudjeluju u terapijskom procesu te su, na kraju, prepuštene same sebi. Odustanak od studija zbog psihičkog poremećaja, koji bi se pravilnim terapijskim pristupom mogao liječiti i omogućiti normalan akademski život, posljedica je sužene kolektivne svijesti i smanjenog senzibiliteta okoline i javnosti za psihičke poremećaje općenito, stoga nije rijetkost da se takvi ljudi često sami moraju suočavati s vlastitom bolešću. Prema Nacionalnom izvješću Eurostudent provedenome 2011. godine u Hrvatskoj čak 68 % studenata koji imaju dijagnosticiran psihički poremećaj smatraju kako se o

njihovom problemu ne vodi računa (14). Prema podacima jednogodišnjeg istraživanja Udruge sveučilišnih savjetodavnih centara u SAD-u provedenoga u 2012. godini anksioznost je najzastupljeniji psihički poremećaj među studentima američkih sveučilišta s prevalencijom od 41,6 %, dok je depresivnost zastupljena sa 36,4 % (24). Uspoređujući ove rezultate s rezultatima prevalencija navedenih poremećaja na Medicinskom i Pravnom fakultetu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku nalazimo da su vrijednosti prevalencija anksioznosti gotovo iste, dok je prevalencija depresivnosti u ovom istraživanju na Osječkom sveučilištu 2,2 puta manja. Bez obzira na toliku razliku u prevalenciji depresije među navedenim sveučilištima, obje vrijednosti znatno premašuju prosjek opće populacije i potvrđuju hipotezu ovoga rada te, u konačnici, prikazuju studentsku populaciju izuzetno ranjivom na depresiju i anksioznost. Karakteristična fobija među studentskom populacijom je socijalna fobija, a rezultati ovoga rada pokazali su da je socijalna fobija 1,5 puta učestalija u promatranoj studentskoj populaciji u odnosu na opću populaciju (22). Studenti su tijekom svoga školovanja izloženi mnoštvu javnih izlaganja, komunikaciji s autoritetima (profesori, osoblje fakulteta) te učestalim provjerama znanja. Svi ovi čimbenici mogu utjecati na pojavu socijalne fobije kao otežavajućeg čimbenika u procesu studiranja. Socijalna fobija također je povezana s niskim osobnim samopoštovanjem, lošom slikom o sebi i strahom od kritike (8,13). Istraživanje o prevalenciji socijalne fobije provedeno na studentima u Švedskoj pokazalo je da je pojavnost socijalne fobije blago veća u odnosu na prosjek opće populacije, premda ne statistički značajno, te se navodi da su studenti s lošijim akademskim postignućima skloniji obolijevanju (25).

Uspoređujući pojedinačno Medicinski i Pravni fakultet u Osijeku s obzirom na prevalenciju depresije i anksioznosti, nailazimo na statistički značajnu razliku za anksioznost ($p=0,004$), dok u kategoriji specifičnih fobija, konkretno

u pojavnosti fobije od krvi i ozljede, također postoji statistički značajna razlika ($p=0,001$). Ove vrijednosti nam kazuju da značajno veći broj studenata Pravnog fakulteta ima prisutnu anksioznost i strah od krvi i ozljede u odnosu na studente Medicinskog fakulteta. Značajno veća prevalencija anksioznosti kod studenata prava u odnosu na studente medicine može se pokušati objasniti činjenicom da studenti medicine, za razliku od ostalih studija, generalno imaju zdravije životne navike s obzirom na veću razinu svijesti o zdravstvenim temama (26), dok brojne studije potvrđuju povećanu prevalenciju anksioznosti kod skupina ljudi s nezdravim životnim navikama (27,28). Navedeni rezultat za spomenutu fobiju čini se logičnim s obzirom na tip studija medicine koji očekuje od studenata desenzibiliziranost na viđenje krvi i ozljeda. Strah od krvi i ozljede može biti veliki problem kod ljudi čija terapija ovisi o učestaloj parenteralnoj primjeni lijekova. Jedna od takvih skupina su i dijabetičari. Prevalencija je manja kod starijih ljudi, a veća kod žena i osoba nižega stupnja edukacije. Ove osobe imaju znatno veću očekivanu životnu prevalenciju socijalne fobije, agorafobije, paničnog poremećaja, bolesti ovisnosti i velike depresivne epizode. Osobe s navedenom fobijom imaju veću učestalost vrtoglavica, kratkoročnog gubitka svijesti i napadaja. Specifično liječenje primjenama relaksacijskih tehnika i tehnika disanja može ublažiti simptome vezane za anksioznost i hiperventilaciju u sklopu ove fobije. Također se koriste i metode suočavanja sa strahom te farmakoterapija u obliku benzodiazepina ili β blokatora prije samog izlaganja stresoru (22,29).

Ispitivajući skupinu studenata koji nisu ponavljali studijsku godinu sa skupinom svih ponavljajuća potvrđena je statistički značajna razlika u odnosu na pojavnost anksioznosti ($p=0,048$). Ovaj rezultat ukazuje na povećanu prevalenciju anksioznosti kod skupine studenata koji su ponavljajući te je očekivan s obzirom na razine stresa, gubitak samopouzdanja i stigmatizaci-

ju akademske okoline s kojima se ponavljajući susreću neispunjavanjem svojih akademskih dužnosti. Nadalje, uspoređujući studente koji nisu pali godinu studija sa studentima koji su pali godinu dva ili više puta, potvrđena je statistički značajna razlika za depresivnost ($p=0,036$) i anksioznost ($p=0,011$) koja ukazuje u prilog tome da studenti koji su pali godinu studija dva ili više puta imaju značajno veću pojavnost depresije i anksioznosti za razliku od studenata koji nisu pali niti jednom. Može se zaključiti da ovi podatci ukazuju na umanjenu radnu sposobnost i poteškoće s učenjem kod osoba koje boluju od depresije i anksioznosti. Autor Eisenberg i suradnici u svom su istraživanju dokazali da depresija kod studenata ima negativan učinak na akademsku učinkovitost te u znatnoj mjeri otežava studiranje. U istom je istraživanju primijećena veća prevalencija depresije i anksioznosti kod studenata koji su jednom ili više puta ponavljali studijsku godinu (30). U ovim slučajevima nemoguće je reći jesu li depresija i anksioznost uzroci koji su doveli do akademske neuspješnosti ili je sama akademska neuspješnost, bez prvotne pozadinske psihopatologije, bila precipitirajući čimbenik razvoju depresivnih i anksioznih uzoraka ponašanja. Ipak, ne osvrćući se na uzroke, studenti koji su u tijeku svoga studiranja ponavljali akademske godine, s obzirom na prevalenciju depresije i anksioznosti, ugrožena su populacija.

S obzirom na spolnu strukturu, u literaturi je poznato da je prevalencija depresije, anksioznosti i fobija učestalija pojava kod žena (8,13,14). U ovom radu nije dokazana statistički značajna razlika u prevalenciji depresije i anksioznosti među spolovima, ali je u skupini fobija ustanovljena značajna razlika u kategoriji straha od krvi i ozljede ($p=0,020$) koja ističe značajno veću pojavnost navedene fobije kod muških ispitanika u odnosu na ženske. Spol je jedna od ključnih odrednica zdravlja koja utječe na moć i kontrolu koju muškarci i žene imaju nad svojim zdravljem, uključujući socio-ekonomsku poziciju, socijalni sta-

tus i dostupnost izvora liječenja. Kao takav, spol je izrazito bitan čimbenik u definiranju podložnosti i izloženosti velikom broju raznih psihičkih zdravstvenih rizika. Unatoč brojnim teorijama, još uvijek nije jasno zašto su žene podložnije navedenim psihičkim poremećajima. Čimbenici koji imaju mogući utjecaj na te razlike su biološke različitosti, stereotipi o spolovima, uloge identiteta, komorbiditet, stope relapsa bolesti. Međutim, ni jedna od ovih mogućnosti ne daje konkretan odgovor. Na temelju dokaza kojima se danas raspolaže, može se jedino zaključiti da znatan dio odgovornosti za visoku prevalenciju ovih poremećaja u žena snose okolišni čimbenici. Oni uključuju stereotipe o spolu i uloge identiteta (31).

Dugoročno gledano postoji nastavna potreba za proširenjem ovog istraživanja povećanjem uzorka studentske populacije, uključivanjem studenata drugih fakulteta koji čine sastavnice Osječkog sveučilišta te uključivanjem ostalih sveučilišta u našoj državi, što je ujedno i glavno ograničenje provedenog istraživanja. Dobiveni rezultati ukazuju na potrebu uključivanja i veće dostupnosti psihološke skrbi i potpore u ovoj ranjivoj životnoj dobi sa svrhom prevencije i smanjenja razine pojavnosti psihičkih tegoba.

ZAKLJUČCI

Na temelju istraživanja koje je provedeno i dobivenih rezultata mogu se uspostaviti sljedeći zaključci:

- pojava depresije, anksioznosti i fobija u studentskoj populaciji Medicinskog i Pravnog fakulteta u Osijeku u prosjeku je 2,6 puta veća nego u općoj populaciji
- kod studenata Pravnog fakulteta, anksioznost ($p=0,004$) te strah od krvi i ozljede ($p=0,001$) prisutni su u znatno većem broju za razliku od studenata Medicinskoga fakulteta
- studenti koji su ponavljači imaju znatno veću pojava anksioznosti ($p=0,048$) u odnosu na studente koji nisu ponavljači
- studenti koji su ponavljali studijske godine dva ili više puta imaju znatno veću pojava depresije ($p=0,036$) i anksioznosti ($p=0,011$) u odnosu na studente koji nisu ponavljači
- nema statistički značajne razlike u pojavnosti anksioznosti i depresije s obzirom na spolnu strukturu studenata, ali je u kategoriji fobija strah od krvi i ozljede znatno veći u muških ispitanika ($p=0,020$).

LITERATURA

1. Dahlin M, Joneborg N, Runeson B. Stress and depression among medical students: a cross-sectional study. *Med Educ* 2005; 39: 594-604.
2. Zivin K, Eisenberg D, Gollust S E, Golberstein E. Persistence of mental health problems and needs in a college student population. *JAD* 2009; 117: 180-5.
3. Pedrelli P, Nyer M, Yeung A, Zulauf C, Wilens T. College students: mental health problems and treatment considerations. *Acad Psychiatry* 2015; 39: 503-11.
4. Hunt J, Eisenberg D. Mental Health Problems and Help-Seeking Behavior Among College Student. *J Adolesc Health* 2010; 46: 3-10
5. Jokić-Begić N, Lugomer Armano G, Vizek Vidović V. Vodič za savjetovatelje u području psihološkoga savjetovanja studenata. Zagreb: Tisak Rotim i Market, 2009.
6. Kessler RC, Walters EE, Forthofer, MS. The social consequences of psychiatric disorders III: Probability of marital stability. *Am J Psychiatry* 1998;155,1092-6.
7. Begić D. Psihopatologija. 2. izd. Zagreb: Medicinska naklada, 2014.
8. Davey G. Psychopathology. Chichester: Blackwell; 2008.
9. Rihmer Z, Angst J. Mood Disorders: Epidemiology. U: Sadock BJ, Sadock VA, Ruiz P, ur. Kaplan & Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins, 2009.
10. Kessler RC, Berglund P, Demler O, Jin R, Merikangas KR, Walters EE. Lifetime prevalence and age-of-onset distributions of DSM-IV disorders in the National Comorbidity Survey Replication. *Arch Gen Psychiatry* 2005; 62: 593-602.

11. Jefferson JW. Social phobia: everyone's disorder? *J Clin Psychiatry* 1996; 57: 28-32.
12. Hotujac Lj. i sur. Psihijatrija. Zagreb: Medicinska naklada, 2006.
13. Frančšković T, Moro Lj i sur. Psihijatrija. Zagreb: Medicinska naklada, 2009.
14. Farnell T. Socijalna i ekonomska slika studentskog života u Hrvatskoj: nacionalno izvješće istraživanja EUROSTUDENT za Hrvatsku. Zagreb: Institut za razvoj obrazovanja, 2011, 25-28.
15. King KM, Meehan BT, Trim RS, Chassin L. Marker or mediator? The effects of adolescent substance use on young adult educational attainment. *Addiction* 2006; 101: 1730-40.
16. Beck AT, Ward CH, Mendelson M, Mock J, Erbaugh J. An inventory for measuring depression. *Arch Gen Psychiatry* 1961; 4: 561-71.
17. Beck AT, Steer RA, Garbin MG. Psychometric properties of the Beck Depression Inventory: Twenty-five years of evaluation. *Clin Psychol Rev* 1988; 8: 77-100.
18. Beck AT, Epstein N, Brown G, Steer RA. An inventory for measuring clinical anxiety: psychometric properties. *J Consult Clin Psychol* 1988; 56: 893-7.
19. Beck AT, Steer RA. Manual for the Beck Anxiety Inventory. San Antonio, TX: Psychological Corporation, 1990.
20. Marks IM, Mathews AM. Brief standard self-rating for phobic patients. *Behav Res Ther* 1979; 17: 263-7.
21. World Health Organization. The Global Burden of Disease: 2004 Update. Geneva: WHO Press, 2008.
22. Somers J, Goldner E, Waraich P, Hsu L. Prevalence and Incidence Studies of Anxiety Disorders: A Systematic Review of the Literature. *Can J Psychiatry* 2006; 51: 100-13.
23. Gruttadaro D, Crudo D. College Students Speak: A Survey Report on Mental Health. Arlington: NAMI, 2012.
24. Mistler BJ, Reetz DR, Krylowicz B, Barr V. College student's mental health is a growing concern, survey finds. *Monitor on Psychology* 2013; 44: 13.
25. Tillfors M, Furmark T. Social phobia in Swedish university students: prevalence, subgroups and avoidant behavior. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol* 2007; 42: 79-86.
26. Wang D, Xing XH, Wu XB. Healthy lifestyles of university students in China and influential factors. *Scient World J* 2013; ID412950.
27. Moselhya HF, Chubacha R, El-Rufaiea O, Zoubeidia T, Badrinatha P, Sabria S. The association of depression and anxiety with unhealthy lifestyle among United Arab Emirates adults. *Epidemiol Psychiatr Sci* 2012; 21: 213-19.
28. Bonnet F, Irving K, Terra JL, Nony P, Berthezène F, Moulin P. Anxiety and depression are associated with unhealthy lifestyle in patients at risk of cardiovascular disease. *Atherosclerosis* 2005;178: 339-44.
29. Bienvenu OJ, Eaton WW. The epidemiology of blood-injection-injury phobia. *Psychol Med* 1998; 28: 1129-36.
30. Eisenberg D, Gollust SE, Golberstein E, Hefner JL. Prevalence and correlates of depression, anxiety, and suicidality among university students. *Am J Orthopsychiatry* 2007; 77: 534-42.
31. Wilhelm K, Roy K. Gender differences in depression risk and coping factors in a clinical sample. *Acta Psychiatr Scand* 2003; 106: 45-53.